

בראש השנה לאילנות - הגיגים

הכל קפוא - הכל דומם.

מטרות עוז ניתכים בזעף, טיפות המים, מרצדות ומנקשות על גבי זגוגיות ושמשות בחלונות הבתים, גולשות לאיטן ומרוות תחילה את האדמה הצמאה והצחיחה. בסופו של דבר הן הופכות לשלוליות גדולות של רפש ובזבז מלוכלך. הכפור שהשתרר ביום סגריר הקפיא את הכל. בהנאה מרובה הוא מצייר לו ציצים ופרחים בצוהרי הבתים אשר שמשותיהם מתאדות. מקפיא את שלוליות המים והבוץ והופכם לקרח. תובע הוא, כביכול, את כבודם של הבריות. לא עוד יבוססו רגליהם בביצות. במגפיהם, או בסנדל המסומר, ידרכו עוז בדרכים גושיות מוצקות.

התהליך צפוי מראש. בשלב ראשון מתגוששים מי הגשם בעבים, וכדורי ברד ניתכים ארצה, מקפצים אנה ואנה. אחר-כך יחלו להתפזר באויר פתיתי שלג לבנים, החותרים כביכול להרקיע שחקים, ומתאמצים, למראית עין, להתנשא אל-על. נוצות פוך לבנבנות מתעופפות בחללו של עולם, חגות באויר רגע קט,

תעשינה מספר סיבובים, ונוחתות לבסוף על רקע המרבד הצחור, שכבר הספיק להתפרס על פני רחובות ובתים, גנות וגנים, ועטה אותם במעטה המבהיק - הכל לבן.

והכל בחשבון, במדה. איך אומר ה"אמרי אמת" זצ"ל מגור:

"הנותן שלג כצמר", הקב"ה אינו מוריד שלגים אלא במקביל לצמר שיש בידי בריותיו להתחמם בו אז, "כפור כאפר יפזר", אינו מביא כפור אלא בהתאם לכמות חומר בעירה שיש בידי יצורי-אנוש להסיק בהם את התנור, בו ייפכו לאפר. לעולם אינו מעמיס על בני-אדם מצבים שיהיו למעלה מכח-סבלם.

ככל היקום והבריאה, העטופים עתה בדממה עמוקה, מכורבלים ומכונסים בתוך עצמם, כשומרים על סודות פלאי היצירה ורזי בראשית, עומד לו מבויש ונכלם, רווי דכאון ועצב קודר - האילן. ערום וחשוף, שחוח ורטוב, ניצב הוא בקומה קורסת, ושותק לו שתיקה רבת-משמעות, שתיקה מלאה רז, מיסתורין.

זה מכבר נשרו מהאילן, אחד אחרי השני, עלי השלכת, עזבוהו לנפשו. הבאישו ונמקו, הפכו לנבייה, נתפזרו ונתמאסו בשלוליות שניקוו מתחתיו. כל זכר לא שרד מהם. ענפיו בגדו בו, גדולים כקטנים, בפרוס עונת הקרח. במקום לכסותו במעטה סמיך של עלים ירוקים, להחם לו קמעה, נטשו אותו מבודד, הפקירו אותו לסופת הקור, החודר עד למח עצמותיו. דומה האילן עכשיו למת מאובן. אף טיפת רוח-חיים אין בו. ונערמים על העץ - שגזעו מבוסס בלא-הכי בבוץ - רגבי-שלג ערימות ערימות. כל כולו קופא מקור. אף סימן של חיים לא יראה בו, מצבו כלאחר יאוש. דומה שגזר דינו נחרץ: נבול יבול. במקרה הטוב ביותר, יצליחו ענפיו להסקה, באשר יתייבשו מלחלוחיתם.

ומראה האילן וחזותו, בעונת החורף, נוגע ללב. רחמיך נכמרים עליו, כשהוא נלפת במאבק איתנים עם סופות הסער, שודדי פירותיו, שהסתערו עליו במלוכד והתקיפוהו מכל עבריו, בצליפות חדות של מטרות עוז, ובחצי כפור שנורו ללשד לבו. דומה בעיניך כאילו כל רגע עומד העץ להתמוטט וליפול, לכרוע ולאבד את ענפיו, הכל בהתאם לקצב הרוח החזקה, השורקת ממעל לצמרתו ועושה בו כטוב בעיניה: כופאתו וכופפתו ימה, ומזרחה, תימנה, ונגבה, מניעתו וזוקפת לרגע את קומתו, מטה אותו קדימה ואחורה, פעם ימינה ופעם שמאלה, ללא הרף וללא הפוגה.

--- אך הנה שם.. שם... במעמקי תהום, במצולות האדמה האטומה, כבר עולה ביום זה השרף באילנות. בשעה מייאשת זו עצמה כבר יונק לשד שרשיהם את מיץ ההפראה. ממעל אין כל היכר, שום סימן חיים מיוחד לא נראה, הכל כמקודם מכוסה בלבן: האדמה, העצים, הענפים, הצמרת. שום תקוה לא נראית להם באופק. אך שמה בפנים עמוק, בבטן האדמה, שמה כבר מתרוננת צמיחה חדשה, חיים חדשים, השרף עולה באילנות.

יום חג היום הזה: ראש השנה לאילנות. מי לא נפקד כהיום הזה. כי האדם עץ השדה. היום חוזר האילן לאיתנו ושב לכוחותיו הקודמים. מעתה מתחיל שוב בחיים פוריים. משרף זה המחלחל בעפאיו, עוד ישגשג ויפרח, ילבלב ויגדל. הנה

יתפזרו העבים, וחמה תפציע קרני זהב זוהרות, מפזזות בכל שבעת גווני קשת, ותלטפהו לטיפות רכות וחמימות. הכפור והשלגים יפשירו, יימסו. גם הביצות העתידות להיקוות סביבו, גם הן תתייבשנה. עוד יוריקו סביבו מכל עבר נאות דשא מרהיבים, תלמי השדות יעטפו בר, והנה עוד מעט ינץ הציץ, יצא הפרח, ויגמלו עסיס פירות תנובתו. עוד יחלוף אמנם זמן נכבד עד שיתאושש האילן בשלימות, עד שיתעטה מחדש במעטה סמיך של עלים ירוקים ורעננים, מפצים ריחות בושם. ברם התחדשותו מתחילה כבר היום. אין הוא ישן עוד שינה עמוקה, כמו תרדמת נצחים, איננו עוד משותק, מאובן. דם רענן זורם בעורקיו - הוא חי!

כך היא תכונתו של האילן העתיק, רחב הגזע ורב הפארות: עם ישראל. בהשקפה חיצונית נדמה שסוף-סוף יתמוטט האילן העתיק הזה ולא יחזיק מעמד. אברים אברים מידלדלים ונכרתים יומיום מגוף האומה ונשמתה. ענפים קטנים וגדולים, אשר נבלו והתייבשו, מתנפצים מעל-גביו. שהרי הגרזן הונף וניתך עליו פעמים אין-ספור. אומות העולם אינן מוכנות להעניק לו אפילו זכות קיום מינימלית. תמיד הוא שחוח ושפל בעיניהם, נחות דרגא, שני במעלה. ככה בכל דור ודור: עומדים עליו לכלותו. בתוך כל מערבולת עולמית נסחף העם הזה, נשחק בין אבני הריחיים של המעצמות הגדולות, גושים אדירים, המתחרים בשנאת ישראל. שאון גלי העמים משליך תמיד את האומה היהודית כקונכיית-פנינים אל זוטו של ים. ויותר מקיומו הפיסי נמצא מעמדו הרוחני של העם בשפל המדרגה. החלק הארי ממנו מתדרדר וגולש תהומה. מעורטל לחלוטין ממחלצותיו שקיבל בסיני. גל עכור ומבאיש של רדיפת שומרי הדת, ושנאה עצמית, מציף את הישוב. נס המרד במלכות שמים מונף בריש גלי. נבצר מהעם העייף והייגע, מרוב צרות ורדיפות, נבצר ממנו להתקומם נגד הארס החילוני, הטמיעה בנכרים, ונגד הירידה הרוחנית בכללה. לכאורה: מצב של גסיסה, גויעה - הלא כן!! אך לא. שם, באותם מקומות נסתרים, אשר אין עיני שכלנו הפשוט רואות, ואשר משם אנו יונקים מרץ ועוז להמשיך ולהתקיים כל רגע בצינורות טמירים ונעלמים, שמה כבר האירו פני המזרח, שם כבר מתנוצצים זיקוקי אור של הגאולה. שם הולך ונשלם תיקון אורו של המלך המשיח. איך אמרו גדולי ישראל: ניצוצי הגאולה מתעופפים כבר מעל לראשו. אור הגאולה שופע ויורד בכל רגע. הוא נמצא כבר ממעל לראש. אלא ככל שהוא יורד והולך אנו מוסיפים להתכופף ולהשתוחח לעפר. המרחק בינינו נשאר בעינו. ובכן, יהודים, האינכם שומעים את פעמי המלך המשיח קרבים והולכים? יישרו גו, הרימו ראש, זיקפו קומה, ומיד הנכם נגאלים, מיד.

למראית-עין הכל מכוסה במעבה החושך והערפל. הסתר בתוך הסתר. לאמיתו של דבר מתנוצץ כבר אור צח ובהיר משחקים. אור שמח. השרף כבר עולה באילן. עוד יתאושש הגזע הרחב, עתיק היומין ורב הפארות. עוד יפרח וישגה, והיה עלהו רענן. ולא ימיש מעשות פרי. עוד נכונים ימים טובים לישראל.

והלא כך אומר לנו הנביא בשם האלקים: "כימי העץ - ימי עמי".

א. עופר

ניב המורה טבת שבט תשנ"ה

שאלות לעיון במאמר

1. תוכן המאמר עוסק בהשוואה בין האדם לעץ. מהי **העובדה** עליה נשענת ההשוואה?
2. ט"ו בשבט, בדברי חז"ל כיום בו "השרף עולה באילנות" חל בעיצומו של החורף, כאשר העץ במערומיו. מה **תוכן** ההשוואה?
3. מה, לדעתכם, תפקידו של תיאור החורף במאמר?